

Koreografin för alla

Cirka 15 barn från ett mellanstadium i Haninge kommer in i studion. Var och en av dem kommer in rummet för sig och förses då förtroligt med hörlurar sen de berättat vilket språk de vill lyssna till. Några väljer turkiska, andra ryska och somliga engelska. Inte något av de med geografisk avlägsna språken, som också finns att välja på, som somaliska, eller dari som många av våra afganska flyktingar talar. De väljer sitt bekvämare språk, för de ska få instruktioner för rörelser som de sedan själva utformar. Det är vad som blir till Koreografin.

Text Ann-Marie Wrangé

Det blir ändå en samfällad genomgång på för barnen, innan de sätter på sig hörlurarna. De får veta att det handlar om att lyssna och att det inte finns något som är rätt eller fel, du väljer själv vad de vill göra av de förslag till instruktioner de får via lurarna.

Det första uppgiften är att få alla barnen att trycka på rätt knapp samtidigt, så att alla blir koordinerade, men instruktionerna är lite olika för olika delar av gruppen. Det är med andra ord inte en unison koreografi att göra. Den spretar åt olika håll och barnen ger i sin tur sina instruktioner olika individuella tolkningar. Var och en får vara sin egen koreograf.

Som iakttagande på sidan om, får jag en av de fyra olika rörelsescheman som finns att välja på direkt inpratade i mina öron, och förstår genast vilka av barnen som har likadana mönster som jag har. Men ändå passar alla tre olika grupper ihop på en fint vis. Rösten i luren är lugn och behaglig. Det handlar om att slappna av en smula. Ingen ska presterna något, bara tolka de

rörelser rösten föreslår på ditt eget vis.

Efteråt ser barnen lite lättade ut, det var ju ganska annorlunda, men det är helt uppenbart att de tyckte att det var kul.

Denna koreografi via hörlurar är utformad av ett produktionskollektiv som kallar sig för *Johanssons pelargoner och dans*. Det består numera av många turnérande verk. Det viktigaste, som har spelat flest gånger och gjort mest sensation är avgjort det interaktiva verket *Koreografin* från 2016. Något år senare ansökte och fick Johanssons Pelargoner och dans stöd från Allmänna arvsfonden för ett treårigt projekt för översättningar av *Koreografin* till 10 av våra vanligaste invandrade språk, nämligen svenska, engelska, arabiska, pashto (östiransk persiska), dari (en variant av persiska som talas i Afghanistan), tigriska, somaliska, persiska, turkiska, ryska och sorani (sydkurdiska).

Tanken är att *Koreografin* ska fortsätta att turnéra efter projektets slut.

Allt som gruppen *Johanssons pelargoner och dans* gör verkar ha en humoristisk

FOTO: JOHAN SUNDEN.

FOTO: JOHAN SUNDEN.

knorr, deras verk har namn som *Alla dansar i otakt utom jag* (2009), *Post Wedding Depression* (2010), *Konstnärligt* (2011), *Ljug!* (2013), men varför heter de just *Johanssons pelargoner & dans*?

– Vi ville ha ett namn som var som ett bandnamn och inte lät som alla andra grupper, vi behövde ett namn inför Dansmässan.

– Dessutom fanns ett intresse för pelargoner här hos oss i gruppen.

Vi sitter och fikar i gruppens lokal på Bjurholmsgatan 13 i ett av Södermalms trendiga kvarter i närheten av Nytorget.

Runt bordet sitter Annica Styrke, Karin Wiklund och Anna Haglund.

– Vi startade 2009, då gick vi på pedagoglinjen på Dans- och cirkushögskolan. Vi är pedagoger och flera i originalgänget jobbar med pedagogik och det gör vi också.

– *Koreografin* har spelat mycket. *Post wedding depression* i bröllopskänningar spelar vi än i dag, *I Konstnärligt* dansar vi balett under 60 minuter i loafers.

– Vi arbetar också med en verksamhet som heter *UTMANA*, där vi bland annat håller utbildningar i normkritik och dans. Vi gjorde en föreställning förra hösten som hette *Något i dig själv*.

Runtom i Sverige finns många barn som är osäkra på svenska, det är dem översättningarna riktar sig till.

– Vi ville översätta *Koreografin* för att vi har mött många barn som inte kunde

Bilderna visar barn i 13-14-årsåldern i *Koreografin* av Johanssons pelargoner och dans.

vara med för att de inte har lärt sig svenska. Vi ville tillgängliggöra föreställningen så att så många som möjligt ska kunna vara med.

– Det kan vara en unik och speciell grej att kunna delta i någonting tillsammans, och inte märka att man inte pratar samma språk. Då kan man mötas mer jämlikt.

– Vi ser behovet av mer flerspråkig scenkonst. Vi ska försöka samla ihop det vi lär oss i arbetet med projektet till en sorts metod, som vi ska sprida. Vi har valt de vanligaste språken som talas av nyanlända.

Den engelska översättningen har gruppen själva gjort, men den läses av en dansare med engelska som modersmål.

De övriga översättningarna sker via samarbete med ABF:s tolkutbildning.

– Vi har fått tag på tolkar som har varit våra översättare, förutom att de översatt själva manuset, så har vi workshoppat med tolkarna, så att det blir rätt tonträff och rätt ordval. Vissa ord finns inte på somliga språk, men vi samarbetar alltså ingående med människor som kan de här språken.

– Det är inte bara ett innehåll som ska förmedlas på ett visst sätt, utan en upplevelse.

Den grupp med barn jag fick se på Haninge kulturhus, var en testgrupp. Johanssons pelargoner och dans samarbetar med Haninge kommun som har många flerspråkiga ungdomar.

Med hjälp av referensgrupperna finslipas allting. Tanken är att utan problem köra olika språk simultant utan att det märks i rummet.

Koreografin gör oss alla mer medvetna

om hur vi rör oss i rummet och bland varandra, men det finns ingen annan ambitionen än att mötas utan problem över språkgränserna och ha kul tillsammans.

– Vi har ingen inlärningsambition, detta är ingen del av svenskundervisningen, det här är en konstnärlig upplevelse.

Men det finns ju också andra tankar, för det handlar också om normkritisk dans.

– I Koreografin ligger implicit frågan: ”Hur är min kropp koreograferad, hur påverkas den av samhällets normer? Min kropp jämfört med någon annans?”

– En del sådana tankar finns blandat med att alla har roligt ihop med sina klasskompisar. Barnen testar något nytt och möts på ett sätt som de annars inte gör i vardagen. Det finns väldigt få sådana typer av möten där man kan mötas över språkbarriärer. Tanken var bara att här ska alla kunna vara med.

Uppgiften ställer verkligen allas fantasi på prov, för hur introducera, om man nu inte har någon av ABF:s tolkar till hands.

– De flesta som aldrig tidigare upplevt en hörlursföreställning har svårt att tänka sig in i vad det kan vara. De flesta vi möter har aldrig varit med om något liknande.

– Ett ytterligare moment är dessutom att varje person ska välja sitt språk. Det vill vi att de ska göra en och en så man inte behöver basunera ut vilket man väljer. Så inramningen blir annorlunda mot tidigare svenska versioner. Både vad som händer innan och efter kommer att bli lite annorlunda, i och med att vi inte kommer att kunna ha någon person där som talar alla de språken.

– Samtidigt är vi väldigt måna om att man ska känna att man har kommit till ett snällt rum med snälla personer, så att det känns välkomnande och tryggt. I mötet vill vi skapa ett lugn.

Målgruppen för Koreografin är från och med årskurs 4 och upp igenom hela gymnasiet **inklusive särskolan**.

– När vi är ute och spelar Koreografin, blir den helt olika om man gör den i 4-an eller i 9-an, men det funkade väldigt bra i de äldre åldrarna också. De äldre är lite mer rädda om sig i förhållande till de andra i gruppen. Vi menar att ungdomarna ibland upplever att det är i ett eget rum, där de blir ansvarsbefriade eftersom ingen egentligen vet vad de hör i sina hörlurar..

Till hösten ska Koreografin vara testad och färdig att spelas med alla de tio språken i hörlurarna.

– Vi ska spela på skolor och i andra grupper, men också offentliga föreställningar som är öppna för alla.

– Formen med hörlurarna är så kongenialt för att kunna ha en flerspråkig upplevelse där språket inte är i fokus, där man bara får vara med.

– Vi har spelat mycket i skolan och har därför sett behovet av att scenkonst på många olika språk. Det intressanta med att spela i skolan är att de föreställningarna är obligatoriska för eleverna, och att man därför träffar en bred publik.

Om vi bara skulle ha offentliga föreställningar, då skulle det bara vara en ga ska liten del av Sveriges befolkning som kom dit och tittade. De som är insatta, ett visst klassskikt, så som det ofta är. Via skolan träffar man alla. Även om vissa skolor är mer resursstarka och aktiva när det gäller kultur, så är det ändå mycket bredare, ibland kommer vi till en kommun där alla årskurser får ta del av Koreografin, då träffar vi varenda en.

Och idéerna slutar inte här. Johanssons pelargoner och dans kommer nog att hitta på fler hörlursprojekt, och så länge kan Koreografin fortsätta att fortplantas runtom i kommunerna.

Se vidare www.koreografin.se

samt www.pelargonerochdans.se

FOTO: JOHAN SUNDEN